

Filmen in Tokio is een guerrillastrijd

|verslag|

Regisseuse en schrijfster Threes Anna (52) baant zich een weg door de drukte van Tokio om haar film *Silent City* op te nemen. In *Opzij* schrijft ze over haar ervaringen.

DOOR THREES ANNA

in 1986 en '87 woonde ik in Tokio, de metropool waarmee ik altijd een haat-liefdeverhouding heb gehad. Ik werkte destijds als enige buitenlander in een Japanse theatergroep, waarin niemand Engels sprak. In 2004 ging ik terug voor onderzoek voor mijn roman *De stille stad*. Een verhaal over de jonge Rosa die ondanks het grote cultuurverschil in de leer gaat bij een wereldberoemde Japanse meesterkok. In plaats van in de keuken te werken, moet ze dag in dag uit vissen schoonmaken. Om hogerop te komen moet zij eerst afdalen in de wrede en eenzame krochten van de miljoenenstad. Nu, zeven jaar later, ben ik weer in Tokio, dit keer als regisseuse voor de buitenopnames van mijn speelfilm *Silent City*, gebaseerd op deze roman. Dat ik Tokio goed ken, helpt; als we met de locatiescout de opnameplekken zoeken, vind ik de stegen en straten die ooit de inspiratie vormden voor het verhaal moeiteloos terug.

Een film draaien in Japan is lastig, niet alleen omdat de autoriteiten zelden een vergunning afgeven, maar ook omdat het onbetaalbaar is. Daarom draaien we, net als bijna alle buitenlandse filmcrews, *guerrilla*: met een extreem kleine crew en zonder kunstlicht. Het houdt ook in dat we alle spullen zelf moeten dragen: de zware camera (in een speciale verbergtas), de accu's en de lenzen, bij elkaar meer dan 100 kilo. Vermoeid van weken filmen in kleine kamertjes, gangetjes en keukens, storten we ons in de overweldigende hectiek van een stad met 35 miljoen inwoners.

In haar eenzame zoektocht is Rosa vaak in de overvolle metro, maar daar draaien blijkt ten strengste verboden. We hebben geen keus, we moeten! Iedereen is nerveus: als we maar niet gearresteerd worden of onze camera kwijtraken. Bij het eerste shot gaat het meteen mis, een man met een belangrijke pet komt woedend op ons af. Maar de cameraman is sneller, schiet een trap op en verdwijnt. We spreken af dat iedereen die niet nodig is voor het shot de cameraman afdekt. Als een 'onschuldig' groepje toeristen, met in ons hart de camera, begeven we ons in de wirwar van de Japanse

Zonder dat iemand het doorheeft, draaien we shot na shot

metro en verdrinken in de mensenmassa. Zonder dat iemand het doorheeft, draaien we shot na shot. Voor het belangrijkste shot uit de film, de apotheose, heb ik een onmogelijke locatie gekozen - een maaswerk van loopbruggen tussen de wolkenkrabbers van Tokio, waar we in verband met het licht op spitsuur moeten draaien - maar ik wil geen andere mensen in beeld dan de hoofdrolspeelster. We repeteren tussen de honderden zich haastende Japaners en als de tijd daar is, proberen we de bruggen af te

zetten. Maar keer op keer lopen er mensen door het shot, al doen we nog zo ons best ze tegen te houden. Eén keer lukt het ons het shot helemaal te draaien, dan komt een agent om onze vergunning vragen. We hebben geen keus, we moeten stoppen. Naast het visrestaurant speelt een heel groot deel van de film in een nachtclub in Ginza, de chicste uitgaanswijk van Tokio, waar de *yakuza*, de Japanse maffia, heerser is. Hier plaatsen we tussen de Rolls Royces en Mercedesen een kartonnen dooshuis voor daklozen. Het opnemen van de scène lukt omdat we met onze ultrakleine crew watervlucht zijn; tegen de tijd dat zij zich beginnen af te vragen of dit wel mag, zijn wij alweer vertrokken naar de volgende locatie. Is het hun beleefdheid of onze brutaliteit?

In een van de scènes moet Rosa de laatste trein missen. Om niet het risico te lopen het shot maar één keer te kunnen draaien (de echte laatste trein) willen we het eerder doen. We staan in de startblokken voor dat ene moment dat iedereen is ingestapt en het perron compleet leeg is. Maar leeg is in Tokio een loos begrip, want als een perron leeg is, stroomt het binnen een paar seconden weer vol - en met vol bedoel ik helemaal vol. Weer zijn de filmgoden met ons en heel even, op het moment dat de trein weggrijdt en wij ons als een muur hebben opgesteld om iedereen tegen te houden, is het perron een paar seconden leeg en grijpt de cameraman zijn kans.

Het is maar goed dat de schrijfster Threes Anna niet weet met welke problemen de regisseuse Threes Anna te maken krijgt. Soms vervloek ik mezelf, omdat wat ik geschreven heb onmogelijk te filmen is. Maar als het dan lukt, is de kick des te groter.

We raken bedreven in het ontlopen van bewakingscamera's en het vinden van hoekjes waar niemand ons kan zien... of denken we dat alleen maar en zijn er gewoon zoveel mensen dat we verdwijnen in die zee van lichamen? Elke dag dat ik langer in Tokio ben, komen er

In de paar seconden dat het perron leeg is, grijpt de cameraman zijn kans

Hoofdrolspeelster Laurence Roothoof (in rode jas) tijdens de opnamen op de vismarkt (boven) en in de metro (rechts) van Tokio. De vrouw in het zwartleren jasje is Threes Anna. Foto onder: film-still met Laurence Roothoof

meer herinneringen naar boven. De wereld waar ik vijftientig jaar geleden woonde, is veranderd. Het oosterse mysterie wordt bedekt met een sluier van McDonald's en Starbucks. Er zijn winkels met brood, kaas en Italiaanse producten en in de metro spreekt de omroepster ook in het Engels. Net als in elke stad ter wereld is ook hier de verwesterlijking ingetreden, maar tijd om daarover te treuren, heb ik niet.

We draaien een hele dag in een volkswijk waar een grote markt als een lint doorheen loopt. Ik houd van deze buurt. Hier kocht ik ooit mijn motor, waarmee ik door de stad croste tot ik *total loss* werd gereden en niet meer wist waar ik was. Maar nu met onze chauffeur lopen we dat risico niet. Er is één ding waar we allemaal last van hebben en dat is dat uit bijna elke winkel, elk restaurant of etablissement in deze eindeloze stad muziek of geluiden klinken die mensen naar binnen moeten lokken. Met daaroverheen de constante ruis van de miljoenen airconditionings, auto's en sirenes. Soms kijkt de geluidsmen me hulpeloos aan. Niet alleen bij hem slaat de overdaad aan lawaai een bres in zijn moed. We hebben er allemaal last van. Onze dagen zijn lang en na weken heel erg hard werken, raken we uitgeput. Maar het zijn de Japanse lunches met heerlijke vis die ons er steeds weer doorheen trekken.

Ons laatste shot: wederom in de metro. We zijn niet bang meer om gearresteerd te worden of onze camera te verliezen. Dus draaien we openlijk op het drukste metrostation ter wereld, Shinjokustation. Het is gelukt! *Silent City* is gedraaid.

➤ *Silent City* gaat op 30 september in première tijdens het Nederlands Filmfestival. De film doet mee aan de officiële competitie.

Threes Anna is schrijfster van *De stille stad* en verfilmd deze roman zelf onder de titel *Silent City*. In oktober verschijnt haar nieuwe roman *Het laatste land*